

Зарічна Олена Володимирівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри маркетингу
Мукачівський державний університет*

Зарична Елена Владимировна

*кандидат экономических наук
доцент кафедры маркетинга
Мукачевский государственный университет*

Zarichna O.

*Ph.D., Associate Professor at the Department of marketing,
Mukachevo State University*

ОЗНАКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТИ РЕГИОНУ ПРИЗНАКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ РЕГИОНА SIGNS COMPETITIVENESS OF THE REGION

Анотація. Досліджено та визначено поняття конкурентоспроможності регіону. Виділені основні ознаки конкурентоспроможності регіону.

Ключові слова: конкурентоспроможність, регіон, ознака, властивість, економічний розвиток регіону, соціально-демографічна політика, інноваційний розвиток регіону, науково – технічний потенціал, кадровий потенціал, екологічний розвиток регіону, міжнародні зв'язки.

Аннотация. Исследовано и определено понятие конкурентоспособности региона. Выделены основные характеристики конкурентоспособности региона.

Ключевые слова: конкурентоспособность, регион, признак, свойство, экономическое развитие региона, социально-демографическая политика, инновационное развитие, научно – технический потенциал, кадровый потенциал, экологическое развитие региона, международные связи.

Summary. Researched and defined the concept of regional competitiveness. The basic features of regional competitiveness.

Key words: competitiveness, region, feature, property, economic development, social and demographic policy, innovative development of the region, scientific – technical potential, human resources, environmental development of the region and international relations.

В сучасних умовах господарювання регіональні аспекти формування конкурентоспроможності формуються через виділення особливих ознак та особливостей функціонування регіону або окремих його інституційних одиниць (підприємств), які в свою чергу характеризують їх розвиток в цілому. Відповідно при виявленні таких ознак можна порівняти, визначити конкурентні переваги та виокремити найбільш перспективні напрямки розвитку регіону.

Дослідженням конкурентоспроможності займається багато зарубіжних та вітчизняних науковців: І. Ансофф,

М. Портер, Р.А. Фатхутдинов, В. Андерсон, В.П. Мікловда, Н.А. Мікули та ін., які намагаються виявити ті найбільш важливі властивості регіону або конкурентні переваги останнього, які допоможуть порівняти рівень розвитку регіону з іншими та розробити на основі них найбільш перспективні стратегічні заходи на підтримку рівня розвитку на довгострокову перспективу.

В літературі досі не визначені однозначно, які ознаки конкурентоспроможності можуть забезпечити, більш сталий розвиток та надати перевагу регіону серед інших.

Метою статті є виділення найбільш дієвих ознак конкурентоспроможності, які допоможуть здійснити порівняльну оцінку розвитку регіону на найвищому рівні.

Досліджуючи визначення поняття «конкурентоспроможність регіону» різних науковців, єдиного тлумачення досі так і не має. Кожен з дослідників намагається виявити ту/або ті складові, чинники, які допоможуть правильно сформулювати та описати поняття конкурентоспроможності. Тобто виділення тих конкурентних переваг, які забезпечать розвиток та допоможуть регіону зайняти найкращі позиції.

Так наприклад, на думку В.П. Мікловди поняття «конкурентоспроможність регіону» визначається як система, яка адаптується до змін навколишнього середовища, та в якій під впливом ендогенних факторів відбувається накопичення досвіду та інформації, їх складування, структуризація, що викликає адаптацію до нових умов та підвищення рівня її організації [4, с. 35].

В. Андерсон під конкурентоспроможністю регіону розуміє його здатність конкурувати з іншими регіонами за рахунок розвинутих в регіоні галузей, а також через здатність регіональних органів влади забезпечувати ефективні умови для розвитку підприємницької діяльності [1, с. 67–68].

Отже можна сказати, що конкурентоспроможність регіону це набір властивостей, ознак або характеристик, які характеризують або описують як потенціал регіону як на макро-, мікро- та мезорівнях, а також забезпечують йому відповідний розвиток.

Відповідно до визначення конкурентоспроможності регіону, ознака — це риса, властивість, особливість

кого-, чого-небудь; це те, що вказує на що-небудь, свідчить про щось [5, с. 655].

Отже, які ознаки характеризують або розкривають конкурентоспроможність регіону (рис. 1).

По — перше це економічність. Економічний розвиток регіону являється важливою складовою економічного розвитку держави. Він повинен забезпечити зростання економічного добробуту населення регіону шляхом ефективного використання всіх наявних регіональних ресурсів. Дана ознака включає такі складові як валова додана вартість; вартість основних засобів; індекс цін виробників промислової, сільськогосподарської продукції та індекс споживчих цін; фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування; продукція промисловості та сільського господарства; інвестиції в основний капітал та іноземні інвестиції; експорт та імпорт товарів і послуг; роздрібний товарооборот.

Другою ознакою визначення конкурентоспроможності регіону соціальність і демографічність.

Соціально-демографічна політика — особливий аспект внутрішньої політики, метою і змістом якого є регулювання всього комплексу соціальних процесів і відносин, форм спілкування між людьми.

Найважливіша властивість політики полягає в тому, щоб в концентрованій формі виражати потреби, інтереси соціальних груп, класів, партій, тому соціальна політика є не що інше, як концентроване втілення потреб, інтересів людей в області соціальних відносин та умов їх життєдіяльності.

Основними показниками оцінки соціально — демографічного розвитку регіону є умови проживання

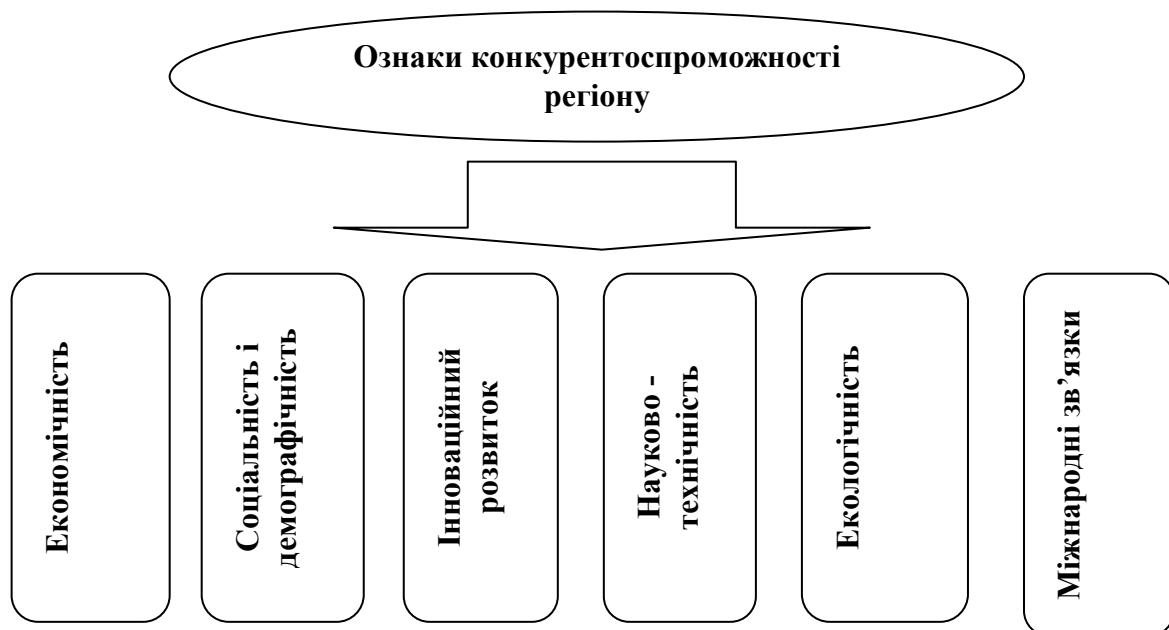

Рис. 1. Основні ознаки конкурентоспроможності регіону (розроблено автором)

населення, фінансування людського розвитку, рівень забезпечення населення послугами у сфері освіти, охорони здоров'я, соціальне середовище, матеріальний добробут жителів регіону, стан ринку праці, демографічна та екологічна ситуації.

Третя ознака — інноваційний розвиток. Згідно з визначенням Тихомирова С., інноваційний розвиток регіону — це «цілеспрямований і керований процес змін у різних сферах життя, спрямований на досягнення високої якості життя на території регіону, з найменшим збитком для природних ресурсів і найбільшим рівнем задоволення поточних і перспективних колективних потреб населення та інтересів держави» [6, с. 36]. До інноваційного розвитку відносять сприятливі умов для підтримки інноваційних підприємств в регіоні через цільове бюджетне фінансування, законодавче забезпечення підтримки інноваційної сфери, застосування податкових пільг, кредитну підтримку підприємств (фонди фінансового лізингу, венчурні фонди і т.ін.), створення регіональної інфраструктури (бізнес-інкубатори, технопарки, учбово-консультативні центри і т.ін.), впровадження територіальних інноваційних програм і проектів [— Матеріально — технічна база наук (наукові організації, науково — дослідні лабораторії, експериментальні заводи тощо);

- Наукові кадри (дослідники, експериментатори, конструктори, винахідники, науково-технічний персонал та ін.);
- Фонд винахідників та відкриттів банк наукових знань, винаходів, зразків, наукової інформації, патентів, наукових проектів, авторських свідоцтв тощо);
- Організаційно-управлінська структура наукової сфери (система управління, фінансування, планування науково-дослідної та проектно-конструкторської роботи (НДПКР), організаційно-управлінські структури, методи управління НДПКР).

П'ята ознака це екологічний розвиток регіону. Екологічне благополуччя як регіону так і країни взагалі

є — один з найважливіших показників життєзабезпечення цивілізації в цілому і її територіальних груп зокрема, а також. являється невід'ємною умовою постійного економічного та соціального розвитку кожного регіону. Відповідно до цього регіональні органи влади проводять на своїй території екологічну політику, основною метою, якої є збереження природного середовища, захист життя та здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням довкілля, досягнення гармонійної взаємодії суспільства та природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

В цілому екологічний розвиток регіону можна оцінити за індексом екологічного розвитку, який визначається на основі системи показників стану водних ресурсів, атмосферного повітря, земельних ресурсів. Крім того до уваги повинні братись показники, які характеризують рівень розвитку промисловості в регіоні.

Останньою ознакою, яка характеризує рівень конкурентоспроможності регіону — це наявність зовнішньоекономічних, міжнародних зв'язків.

Сьогодні, більшість регіонів особливо, це стосується Карпатського регіону, покращують своє економічне становище за допомогою налагодження міжнародного співробітництва. Міжнародна економічна діяльність регіону являє собою сукупність засобів, які допомагають йому реалізувати або покращувати сфери діяльності торгівельного, економічного, виробничого та науково — технічного характеру.

Висновки. Отже, виділення основних ознак конкурентоспроможності регіону є безперечно важливим питанням і потребу не тільки теоретичного осмислення, але і проведення ґрунтовного аналізу показників кожної наведеної ознаки: економічності, соціальності і демографічності, інноваційності, науково — технічності, екологічності та міжнародних зв'язків.

В подальшому передбачається проведення дослідження рівня конкурентоспроможності регіонів країни на основі запропонованих ознак та їх показників.

Література

1. Андерсон В. Регіональна конкуренція як фактор соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації / Володимир Андерсон // Агора. Подолання розбіжностей — розвиток особливостей. Вип. 4. — К.: Стило, 2006. — С. 66–72.
2. Джаман М. О. Теорія економіки регіонів [текст]: навч. посіб. / М. О. Джаман — К.: «Центр учбової літератури», 2014. — 384 с.
3. Кокурин Д. И. Инновационная деятельность — М.: Экзамен, 2001р. — 576с.
4. Мікловда В. П., Брітченко І. Г., Кубіній Н. Ю., Колодинський С. Б., Ціцак Л. М. Монографія. — Полтава; Ужгород: ПУЕТ, 2013. — 307 с.
5. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980): в 11 т. — 1974. — Т. 5 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/osvita> с. 655
6. Тихомиров С. А. Инновационное направление регионального развития / С. А. Тихомиров, Д. В. Проскура // Инновации. — 2005. — № 7. — С. 31–36.